

Procedura wyłaniania ucznia zdolnego

- I. Pojęcie ucznia zdolnego.
- II. Procedury wyłaniania ucznia zdolnego.
- III. Obowiązki osób uczestniczących w programie.
- IV. Metody i formy pracy z uczniem zdolnym
- V. Współpraca ze środowiskiem rodzinnym i instytucjami wspierającymi uczniów szczególnie uzdolnionych.

I. Pojęcie ucznia zdolnego.

Dziecko zdolne to takie, które posiada umiejętność dostrzegania problemów i przystępujące do rozwiązywania ich w sposób najbardziej logiczny i skuteczny.

Uczniami zdolnymi są dzieci, które oprócz widocznych i wysokich zdolności ogólnych odznaczają się równocześnie wybitnymi uzdolnieniami specjalnymi, a także znaczącymi osiągnięciami w nauce szkolnej. Są to również osoby obdarzone ponadprzeciętnymi dyspozycjami twórczymi.

Uczeń zdolny to uczeń wykazujący ponadprzeciętny poziom rozwoju umysłowego, połączony z ciekawością poznawczą i wysokim poziomem motywacji, przejawiającym się w samodzielnym i konsekwentnym poszukiwaniu odpowiedzi na stawiane przez siebie pytania.

Cechy charakterystyczne uczniów zdolnych:

- uczą się szybciej, prawidłowo kojarzą i rozumują,
- opanowują szerszy zakres materiału,
- uczą się inaczej, szukają związków przyczynowo skutkowych, dążą do odkryć, swobodnie zestawiają wiadomości, sięgają po dodatkowe informacje, mają bogatsze skojarzenia, potrzebują większej liczby i lepszych argumentów, posługują się łatwo językiem danej dyscypliny,
- ich wyniki uczenia się sięgają głębiej, obejmują rozumienie materiału, rozwiązywanie problemów, umiejętność świadomego kierowania własnymi procesami umysłowymi,
- uczą się wytrwale, jeśli tylko uznają sens pracy nad danym materiałem, czytają dużo i chętnie,
- są ciekawi świata i ludzi, mają dar bystrej obserwacji otoczenia, mają urozmaicone cele uczenia się i zaspakajania ciekawości, zainteresowań i ambicji, realizację odległych planów życiowych,
- są dociekliwi, zadają duże ilości pytań,
- mają niezależną postawę, poczucie humoru, bronią swoich poglądów i pomysłów,
- bardziej zależy im na nagrodach,
- mają szeroki zakres uwagi, są zdolni do koncentracji i wytrwałości w rozwiązywaniu problemów,
- charakteryzuje ich bogatsze, niż u rówieśników słownictwo, zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym,
- są zdolni do samodzielnej i efektywnej pracy,
- wcześniej niż inni (często w wieku przedszkolnym) opanowują umiejętność czytania i pisanie (i potrafią z niej korzystać),
- wykazują zdolność wnikliwej obserwacji,
- wykazują inicjatywę i oryginalność w pracy umysłowej,
- wykazują wysoką sprawność umysłową i szybką reakcję na nowe pomysły,
- szybko uczą się na pamięć (zapamiętują nowe rzeczy),
- interesują ich problemy natury człowieka i świata, problemy filozoficzne,
- mają niezwykłą wyobraźnię,

- z łatwością stosują się do skomplikowanych instrukcji,
- mają różne i liczne zainteresowania, często korzystają z bibliotek i innych źródeł informacji,
- charakteryzuje ich wyższy poziom wiary we własne siły,
- są na ogół lepsi od innych w matematyce.

UCZEŃ ZDOLNY swoje nieprzeciętne możliwości może rozwijać w różnych obszarach:

- humanistycznych,
- matematycznych,
- artystycznych,
- przyrodniczo-ekologicznych,
- organizacyjnych,
- sportowych.

II. Procedury wyłaniania ucznia zdolnego.

1. Nominacja przyznana przez nauczyciela

Najczęściej opinię jest w stanie wydać nauczyciel doświadczony. Można w tym celu posłużyć się kwestionariuszem z określonymi pytaniami. Nauczyciele wymieniają najczęściej następujące cechy dziecka wybitnie zdolnego:

- sprawność językowa na wysokim poziomie,
- wyjątkowa umiejętność wnioskowania,
- szybkie tempo procesów myślowych,
- bogata wyobraźnia,
- znakomita pamięć,
- zainteresowanie prowadzeniem obserwacji,
- niezwykła zdolność koncentracji uwagi,
- stawianie wielu oryginalnych pytań,
- wysuwanie niezwykłych, oryginalnych sugestii,
- umiejętność dostrzegania i rozwiązywania problemów,
- szeroki zakres zainteresowań czytelniczych,
- brak wytrwałości w wykonywaniu zadań rutynowych.

Pomocne będą następujące narzędzia identyfikacji uczniów zdolnych:

- Zestaw kontrolny do rozpoznawania zdolności naukowych G. Lewisa zalecany do badania uczniów, którzy od dawna uzyskują doskonałe wyniki w jednej lub kilku dziedzinach wiedzy – **załącznik nr 1 do wykorzystania przez wychowawców po konsultacjach z nauczycielami innych przedmiotów**
- Zestaw kontrolny do rozpoznawania talentu językowego G. Lewisa zalecany do badania uczniów od dłuższego czasu osiągających doskonałe wyniki w posługiwaniu się językiem mówionym i pisanym – **załącznik nr 2 do wykorzystania przez nauczycieli języka polskiego i języków obcych**
- Zestaw kontrolny do rozpoznawania talentu twórczego G. Lewisa zalecany do badania uczniów wykazujących nietradycyjny, nowatorski, pomysłowy i produktywny sposób myślenia i zachowania – **załącznik nr 3 do wykorzystania przez wychowawców po konsultacjach z rodzicami i nauczycielami innych przedmiotów**
- Kwestionariusz pytań do nauczyciela – wychowawcy pozwalający rozpoznać uczniów o zdolnościach w różnych dziedzinach – **załącznik nr 4 dla wychowawców**

- Kwestionariusz obserwacji zachowań znamionujących uzdolnienie – załącznik nr 5 do wykorzystania przez wychowawców
- Kwestionariusz samoobserwacji wskazujący na uzdolnienia – załącznik nr 6 przeznaczony dla ucznia – nominacja przez samego siebie

2. Wyniki sprawdzianów wiadomości

W przypadku wykorzystania wyników testów wiadomości do rozpoznania należy wziąć pod uwagę sposób, w jaki się kształcą uczniowie, a także przeznaczenie i zawartość samych sprawdzianów.

3. Iloraz inteligencji

Dzieci uzyskujące wyniki 110 pkt. i wyżej (przy normie 100 pkt.) są zaliczane do grupy dzieci zdolnych. Powyżej 130 pkt. osiągają dzieci o potencjalnie najwyższych możliwościach w dziedzinie myślenia abstrakcyjnego – dzieci wybitnie zdolne (stosowany test Wechslera – wersja dla dzieci, zrewidowana WISC-R i test Ravena). – testy robione przez Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną

4. Konkursy

Konkursy są w różnym stopniu przydatne do określenia zdolności ucznia. Istotny jest tu poziom konkursu, poziom fachowości sędziów i poziom umiejętności pozostałych uczestników.

5. Nominacja przyznana przez eksperta

Wartość oceny eksperta (np. w konkursie) zależy głównie od stopnia jego fachowości, pozycji zawodowej oraz umiejętności porównania danego dziecka z osiągnięciami jego rówieśników.

6. Nominacja przyznana przez rodziców

Przypuszcza się, że najłatwiej wykryć zdolności dzieci między 3 a 6 rokiem życia. Rodzice na zasadzie obserwacji mogą określić tempo, z jakim dziecko się uczy.

7. Nominacja przyznana przez grupę.

Grupa rówieśnicza potrafi określić czy ktoś ma wybitne zdolności w danej dziedzinie.

III. Obowiązki osób uczestniczących w procesie wyłaniania ucznia zdolnego i pracy z nim.

a) Zadania dyrekcji:

- stwarzanie nauczycielowi możliwości pogłębiania swej wiedzy w zakresie pracy z uczniem uzdolnionym,
- zapewnianie optymalnych warunków pracy z uczniami zdolnymi,
- pozyskiwanie funduszy na podejmowane zadania,
- promowanie nauczycieli podejmujących pracę z uczniami uzdolnionymi i osiągającymi wyróżniające efekty swojego działania np. przez:
 - zwiększenie dodatku motywacyjnego
 - nagrody
 - listy gratulacyjne
- wzbogacanie oferty zajęć pozalekcyjnych - tworzenie kół zainteresowań,

b) Zadania wychowawcy:

- zebranie informacji (wywiad, ankieta) na temat zainteresowań i osiągnięć uczniów rozpoczynających naukę w naszej szkole,

- gromadzenie dokumentacji o sukcesach szkolnych i pozaszkolnych ucznia w trakcie nauki w szkole,
- stały kontakt z pedagogiem szkolnym, jeśli wymaga tego sytuacja ucznia,
- wskazywanie pozaszkolnych miejsc pogłębiania wiedzy i rozwoju zainteresowań.

c) Zadania nauczycieli przedmiotowych:

- realizacja na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych indywidualnego programu pracy z uczniem zdolnym,
- aktywne poszukiwanie najskuteczniejszych form i metod pracy z uczniem zdolnym, możliwych do zastosowania w warunkach funkcjonowania szkoły,
- umożliwienie uzupełnienia zaległości z przedmiotu wynikłych z przyczyn niezależnych od ucznia takich, jak: udział w konkursach, zawodach, itp.
- przekazywanie na bieżąco informacji o sukcesach uczniów w jego przedmiocie wychowawcy klasy
- diagnozowanie zespołów klasowych dokonywane pod kątem uzdolnień uczniów i przekazywanie ich wyników wychowawcy klasy,
- utrzymywanie wysokiego poziomu wymagań, wskazywanie dodatkowych źródeł wiedzy;
- zachęcanie do udziału w konkursach, zawodach, turniejach, olimpiadach, itp.,

d) Zadania pedagoga:

- współpraca z PPP oraz z nauczycielami,
- pedagogizacja rodziców w zakresie pracy z uczniem uzdolnionym, organizowanie warsztatów, spotkań i prelekcji,
- rozpoznawanie warunków życia i nauki uczniów,
- udzielania porad i pomocy uczniom posiadającym trudności w kontaktach rówieśniczych i środowiskowych,
- organizowanie opieki i pomocy materialnej

e) Zadania nauczycieli bibliotekarzy:

- gromadzenie i eksponowanie księgozbioru dotyczącego pracy z uczniem uzdolnionym,
- rozbudowywanie kącika metodycznego dla nauczycieli, uczniów, rodziców,
- wzbogacanie zbiorów biblioteki dla uczniów,
- przygotowanie uczniów do umiejętnego i krytycznego wykorzystywania źródeł informacyjnych,

- zabezpieczenie niezbędnej literatury oraz innych materiałów uczniom biorącym udział w konkursach szkolnych i pozaszkolnych /dla nauczycieli opiekunów – sporządzanie tematycznych zestawień bibliograficznych /,
- informowanie o konkursach różnego szczebla organizowanych przez inne placówki – ogłoszenia, reklama, pomoc w przygotowaniu.

IV. Metody i formy pracy z uczniem zdolnym

1. Opracowanie programu pracy z uczniem zdolnym przez komisje przedmiotowe (odpowiedzialni: przewodniczący komisji przedmiotowych)
2. Tworzenie kółek zainteresowań w oparciu o specyfikę zdolności uczniów
3. Organizacja konsultacji grupowych lub indywidualnych dla uczniów przygotowujących się do udziału w konkursach, olimpiadach, prezentacjach szkolnych i pozaszkolnych
4. Wyeksponowanie sukcesów uczniów uzdolnionych (gabłota, strona internetowa, gazetka szkolna)
5. Indywidualizacja pracy podczas lekcji,
6. Stosowanie aktywizujących metod nauczania,
7. Wdrażanie ucznia zdolnego do roli lidera zespołu i asystenta nauczyciela,
8. Przygotowywanie dodatkowych zadań, ćwiczeń, projektów, referatów jako zadanie domowe dla ucznia zdolnego,
9. Wykorzystanie technologii informacyjnych oraz szczególnych zainteresowań uczniów w dziedzinie informatyki do przygotowania pomocy dydaktycznych dla nauczycieli oraz różnych opracowań dotyczących życia szkoły,
10. Kontaktowanie się z osobami lub instytucjami wspierającymi rozwój ucznia zdolnego
11. Wycieczki edukacyjne
12. Spotkania z ciekawymi osobami ze świata nauki, biznesu, sportu, w szczególności z udziałem absolwentów szkoły

V. Współpraca ze środowiskiem rodzinnym i instytucjami wspierającymi uczniów szczególnie uzdolnionych.

1. Informowanie (wychowawca oraz nauczyciel przedmiotu) na bieżąco rodziców o postępach ucznia
2. Doskonalenie funkcji wychowawczej rodziny (pedagogizacja rodziców) - wykłady, pogadanki, spotkania, prelekcje. Organizacja doradztwa dla rodziców w zakresie pracy ze zdolnym dzieckiem.
3. Organizacja spotkań z rodzicami, podczas których uczniowie prezentują swoje osiągnięcia i umiejętności.
4. Współpraca z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w celu diagnozowania uzdolnień i szkolenia nauczycieli w zakresie rozpoznawania i rozwijania uzdolnień
5. Współpraca z organami samorządu terytorialnego w zakresie organizacji i przygotowania uczniów do udziału w konkursach przedmiotowych, artystycznych, olimpiadach, zawodach sportowych.